

Η Θράκη στις σελίδες των βιβλίων

Τρεις πρόσφατες εκδόσεις που αναφέρονται σε περιοχές της Θράκης αναδεικνύουν τόπους, πρόσωπα, θέματα, καθώς και πτυχές από τον πολιτισμό και την περιπετειώδη ιστορία της.

Κείμενο **Βασίλης Πάγκαλος**

«**Π**αρά το γεγονός ότι η ενιαία Θράκη αποτέλεσε για χρόνια έναν κεντρικό χώρο, τον οποίον τον χαρακτήριζαν οι πολιτισμοί, οι γλώσσες και κυρίως οι επαφές, χρειάστηκαν μόνο λίγες δεκαετίες, ούτε καν μισός αιώνας, για να καταργηθεί αυτή η κεντρικότητα». Η εύστοχη παρατήρηση των Στράτου Ν. Δορδανά και Θεοφάνη Μαλικίδη καταδεικνύει το βασικότερο πρόβλημα για την ιστορική αυτή περιοχή, η οποία σήμερα βρίσκεται μοιρασμένη ανάμεσα σε τρία κράτη (Ελλάδα, Τουρκία, Βουλγαρία), με τους φορείς του πολιτισμού της διασκορπισμένους εν πολλοίς στα σημεία της προσφυγικής και μεταναστευτικής διασποράς. Έτσι η Θράκη, που άλλοτε αποτελούσε την ενδοχώρα μιας μεγάλης πρωτεύουσας, της Κωνσταντινούπολης, βρίσκεται τώρα στην άκρη του ελληνικού κράτους, αρκετές φορές και στο περιθώριό του. Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι ο πολυποικίλος πολιτισμός της και η μακραίωνη ιστορία της έρχονται αναπόφευκτα στο προσκήνιο, είτε μελετά κανείς ένα μικρό χωριό όπως την Κίρκη Έβρου, είτε έναν μεγαλύτερο τόπο όπως τη Σαμοθράκη, είτε τέλος μια ακόμη ευρύτερη περιοχή όπως ολόκληρη την Ανατολική Θράκη.

Αλέξανδρος Χ. Καζαντζής
«Κίρκη Έβρου, η μάγισσα ή η μαγεία της φύσης»

με αντικείμενο τον ακριτικό αυτό οικισμό. Οι ρίζες του κρατούν από τα πρώτα χρόνια της τουρκοκρατίας, όταν με τα χάνια του αποτελούσε σταθμό των καραβιών που διέσχον τη βαλκανική

χερσόνησο. Ως εμπορικός σταθμός όμως πρέπει να ήταν πολύ παλαιότερος, καθώς αποτελούσε κόμβο της παραεγνατίας οδού, όπως μαρτυρούν σημάδια ρωμαϊκών κατασκευών. Στο τέλος του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού, ο οικισμός γνωρίζει επιδρομές Βουλγάρων, καταστρέφεται από τους Τούρκους κατά την αποχώρησή τους το 1913, ενώ οι κάτοικοι του φεύγουν πρόσφυγες στην ανατολική Μακεδονία, για να επιστρέψουν το 1920. Μέσα από ένα πλούσιο υλικό ο αναγνώστης μπορεί να γνωρίσει τη ζωή των κατοίκων, το τοπίο της περιοχής, εκφάνσεις του πολιτισμού όπως το περίτεχνο τέμπλο της εκκλησίας, τα γραφικά παρεκκλήσια, τη σχολική ζωή του τόπου, τα πανηγύρια, τους τάφους των μυθικών Κικόνων κ.ά.

Το βιβλίο διατίθεται από τον δήμο Αλεξανδρούπολης και τον πολιτιστικό σύλλογο Κίρκης.

Στράτος Ν. Δορδανάς - Θεοφάνης Μαλικίδης (επιμ.)
«Σαμοθράκη. Ιστορία - Αρχαιολογία - Πολιτισμός»
Εκδόσεις Επικεντρο

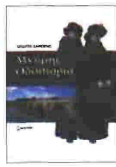
Τα κείμενα του τόμου προέρχονται από τις εργασίες ενός επιστημονικού συνεδρίου που διοργανώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2006 με θέμα "Σαμοθράκη: Ιστορία - Αρχαιολογία - Πολιτισμός". Πρόκειται για έξι κοινές ερευνητικές εργασίες που η καθεμιά τους συνιστά και μια καίρια συμβολή στην ιστορία του νησιού, όπως και στην ανάδειξη της τοπικής του κληρονομιάς. Όπως σημειώνεται, "το βιβλίο αυτό αποτελεί μια μεγάλη ανασκαφή σε θέματα της τοπικής ιστορίας της Σαμοθράκης, με πρόθεση να έλθουν στο φως πολλά, από αυτά που συνήθως αλλού αναζητούνται ή δεν αναζητούνται καθόλου". Το βιβλίο καλύπτει περιόδους από την αρχαία, βυζαντινή, μεταβυζαντινή και νεότερη Σαμοθράκη, ενώ ξεκινά από τα αρχαιολογικά ευρήματα στο νησί και φτάνει μέχρι την τουριστική και γενικότερα οικονομική αξιοποίησή του, περνώντας από θέματα όπως ο λαϊκός πολιτισμός, οι λόγιοι της τουρκοκρατίας, οι κατάρες στην προφρονήσι παράδοση και πολλά ακόμη ενδιαφέροντα. Ο τόμος με τη διευρυνμένη θεματογραφία του και την επιστημονική προσέγγι-

Η πιο γνωστή «Ξεντεμένη» Θρακιάτισσα: η Νίκη της Σαμοθράκης που βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου, στο Παρίσι.

σή της αποτελεί παράδειγμα έρευνας μιας τοπικής κοινωνίας. Έτσι, είναι χρήσιμος όχι μόνο για όσους ενδιαφέρονται ειδικά για τη Σαμοθράκη ή τη Θράκη, αλλά γενικότερα για όλους όσους ασχολούνται με την τοπική ιστορία, τον πολιτισμό και τις τοπικές ιδιαιτερότητες επιμέρους περιοχών.

Χρίστος Ζαφειράς
«Μνήμης οδοιπορία - Ανατολική Θράκη»
Φωτογραφίες Γιώργου Πούπη
Εκδόσεις Επικεντρο

Το βιβλίο αυτό προσπαθεί να παρουσιάσει τη συλλογική μνήμη για αυτή τη μεγάλη περιοχή, στην οποία ο ελληνομοσλίκισμος για αιώνες αλλά χάθηκε με την εκκένωση του ελληνικού πληθυσμού και την προσφυγοποίησή του το 1922. Ο συγγραφέας επισκέφθηκε την Ανατολική Θράκη αναζητώντας τα απομεινάρια της ελληνικής παρουσίας που διατηρούνται ακόμη: εκκλησίες, σχολεία, ανθρώπους που έμειναν στη μνήμη των προσφύγων και των απογόνων τους. Μέρος του πλούσιου υλικού προέρχεται από τις βιβλιοθήκες και

τα αρχεία που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες. Η ιστορική αναφορά επικεντρώνεται κυρίως στις τελευταίες δεκαετίες του 19ου και τις πρώτες του 20ού αιώνα, που ταυτίζονται με την ακμή του αλύτρωτου ελληνικού στοιχείου, τον σκληρό ανταγωνισμό με τους Βούλγαρους και τους Νεότουρκους για τον εθνικό έλεγχο της Μακεδονίας και της Κρήνης και την οριστική έξοδο από τις πατρογονικές εστίες. Περιγράφονται ιδιαίτερα τα μεγάλα ατοικά κέντρα, η Αδριανούπολη, οι Σαράντα Εκκλησιές, η Ραιδεστός, η Καλλιόπολη, η Βιζύη, η Αίγιος, η Μάδυτος, η Περίσπια και αρκετές περιοχές της παραθαλάσσιας ζώνης της Προποντίδας, της Μαύρης Θάλασσας και του Μικρού Αίμου (τα βουνά της Στράντζας). Το βιβλίο περιλαμβάνει 160 παλιές και σημερινές φωτογραφίες προσώπων, τόπων και μνημείων ελληνικού ενδιαφέροντος της Ανατολικής Θράκης, καθώς και οικογενειακών και εκκλησιαστικών κειμηλίων, που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες. Ιδιαίτερα χρήσιμος είναι ο κατάλογος αλλά και ο χάρτης με τα ονόματα των ελληνικών οικισμών της Ανατολικής Θράκης, ενώ παράλληλα σημειώνονται τα σημερινά τους ονόματα σε τουρκική γραφή και εκφορά στην ελληνική.